

YANGI O'ZBEKISTONDA NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLARNI HIMOYASINI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI

Baratov Muslimbek Alisher o'g'li

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy-gumanitar fanlar va san'at fakulteti

Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi

(ma'naviyat asoslari) yo'nalishi 2-bosqich magistranti

muslimbek.baratov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada nogironligi bo'lgan shaxslarga yaratilgan imkoniyatlar haqida so'z boradi. Bundan tashqari nogironligi bo'lgan shaxslarni himoya qilish ularni qo'llab-quvvatlashga qaratilganini qonunlarda ham ko'rish mumkin.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, nogironlik, ratifikatsiya, ijtimoiy himoya, qonunlar.

Аннотация: В данной статье рассказывается о возможностях, созданных для людей с инвалидностью. Кроме того, в законах видно, что защита людей с инвалидностью направлена на их поддержку.

Ключевые слова: Узбекистан, инвалидность, ратификация, социальная защита, законы.

Annotation: This article talks about the opportunities created for people with disabilities. In addition, it can be seen in the laws that the protection of people with disabilities is aimed at supporting them.

Key words: Uzbekistan, disability, ratification, social protection, laws.

"Yangi O'zbekiston-yangicha dunyoqarash" bu jumlar yurtimizda amalga oshirilayotgan islohatlarni inson farovonligini bilan ham asoslanadi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2021-saylov dasturining asosiy maqsadi "Inson qadri uchun" deb atalganligi bejiz emas. Har bir inson O'zbekiston Respublikasi fuqarosi ekan jamiyatda yaratilgan barcha imkoniyatlardan to'laqonli foydalanish huquqiga egadir. Ming afsuski jamiyatimizdagi ijtimoiy himoyaga muhtoj insonlar shu jumladan, nogironligi bo'lgan shaxslar o'z huquq va erkinliklarini bilmasligi sababli juda ko'p qiyinchiliklarga duch kelishmoqda. Shunday ekan biz ijtimoiy ish xodimlari ularga yaratilgan imkoniyatlardan boxabar qilishimiz zarur. Aholini ijtimoiy himoya qilish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 45-moddasida voyaga yetmaganlar, mehnatga layoqatsizlar va yolg'iz keksalarning huquq va erkinliklari davlat himoyasida ekanligi belgilab qo'yilgan. Respublikamizda nogironligi bo'lgan shaxslarni himoyasini ta'minlashda aynan oxirgi 5 yillikda qabul qilingan: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 28-dekabrda qabul qilingan «Keksalar va nogironlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha

chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ2705-sonli Qarori, 2017 -yil 1-avgustdagi R-5006-sonli «Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi Farmoyishi, 2017-yil 1-dekabrda «Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida»gi Farmoni, 2020- yilning 15-oktyabrda yangi tahrirdagi "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi Qonun va eng muhim xalqaro huquqiy hujjat 2021-yil 7-iyunda O'RQ-695-sonli qonun bilan ratifikatsiya qilingan BMTning Nogironlar huquqi ijtimoiy taminotlari to'g'risidagi konvensiyasi, shuningdek sohaga oid boshqa normativ huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga xizmat qilmoqda. Umrini nogiron farzandiga qarash, uni parvarish qilishga bag'Dishlagan onalarga ijtimoiy nafaqa to'lanmas edi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlisga Murojaatnomasida: D...Nogironligi bo'lgan bolalar va ularning oila aDzolarini, boquvchisini yo'qotganlarni o'n olti yoshgacha ijtimoiy muhofaza qilish masalasi doimo eDtiborimiz markazida turishi kerak. Umrini nogiron farzandiga qarash, uni parvarish qilishga bag'Dishlagan onalar uchun alohida ijtimoiy nafaqa turini joriy etamiz", deb alohida ta`kidlab o`tdilar.

Shuningdek nogironligi mavjud bo'lgan shaxslarni ijtimoiy himoyasini ta`minlashda quyidagi imtiyozlar ahamiyatli:

- I va II guruh nogironligi bo'lgan shaxslari 60 kvadrat metr doirasida jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqdan va yer solig'idan ozod qilinadilar;

- xodimlar soni yigirma kishidan ortiq bo'lgan korxonalar va tashkilotlarda xodimlar sonining kamida uch foizi miqdorida ish joylarining eng kam soniga tegishli hokimlik qaroriga asosan nogironligi bo'lgan shaxslarni ishga joylashtirish uchun zaxirada ushlab turiladi;

- Nogironligi bo'lgan shaxslar protez-ortopediya buyumlari, rehabilitatsiya texnik vositalari va kreslo-aravachalar bilan bepul taDminlanish huquqiga ega bo'lgan imtiyozli shaxslar ro'yxatiga kiritilgan;

I va II guruh nogironlariga mehnatga haq to'lash kamaytirilmagan holda ish vaqtining haftasiga o'ttiz olti soatdan oshmaydigan, qisqartirilgan muddati belgilanadi, shuningdek o'ttiz kalendar kundan kam bo'lmagan muddat bilan yillik uzaytirilgan asosiy ta`til beriladi;

2018-yil 1-yanvardan boshlab faoliyat ko'rsatish turi va uni amalga oshirish joyidan qatDi nazar I va II guruh nogironligi bo'lgan shaxs hisoblangan yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun bir oyda eng kam ish haqining 50 foizi miqdorida, yakka tartibdagi tadbirkor tomonidan I va II guruh nogironligi bo'lgan shaxslar hisobidan ishga yollangan har bir ishchi uchun D bir oyda eng kam ish haqining 15 foizi miqdorida qatDiy belgilangan soliq stavkasi o'rnatilgan;

2018/2019-o'quv yilidan boshlab oliy ta'lim muassasalariga abituriyentlarni qabul qilishning umumiy sonidan nogironligi bo'lgan shaxslar uchun qo'shimcha ravishda ikki foizli kvota ajratish tartibi joriy etilgan;

- Soliq kodeksining 380-moddasiga ko'ra, I va II guruh nogironligi bo'lgan shaxslar daromadlaridan qisman (daromadlar qaysi oyda olingan bo'lsa, o'sha oyda har bir oy uchun mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 1,41 baravari miqdoridagi daromadlar bo'yicha) soliq solishdan ozod etiladi.

Xulosa qilib aytganda davlatimizda olib borilayotgan barcha ijtimoiy siyosatlar inson manfaati va farovonligiga xizmat qiladi. Shunday ekan biz ham yaratilayotgan imkoniyatlardan unumli foydalanaylik. Biz bo'lajak ijtimoiy ish xodimlari ekanmiz ijtimoiy himoyaga muhtoj va nogironligi bor shaxslarga yordam berishimiz kerak. Zero, bu bizning sharaflı burchimizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.(2019-yil)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi (2018-yil 28-dekabr).
3. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. Uzbekistan www.scientificprogress.uz
Page 1291